

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY –
KLASA V SZKOŁY PODSTAWOWEJ
*Podróże w czasie***

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
1. Czas w historii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji rzymski system zapisywania liczb <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), historia, tysiąclecie zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prehistoria, epoka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym historia różni się od prehistorii wymienić epoki należące do prehistorii i historii przedstawić ramy chronologiczne epok historycznych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: chronologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że podział na epoki jest umowny 		

<p>2. Od myśliwych do rolników</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rewolucja neolityczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie obszar Bliskiego Wschodu • porównać koczowniczy tryb życia z osiadłym 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: paleolit (starsza epoka kamienna), neolit (młodsza epoka kamienna), rzemiosło <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić skutki rewolucji neolitycznej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podstawowe zajęcia ludzi epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze informacje dotyczące warunków życia ludzi w epoce paleolitu i neolitu • wyjaśnić, dlaczego zmiany w sposobie życia ludzi epoki neolitu nazwano rewolucją neolityczną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować epokę paleolitu i neolitu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rewolucji neolitycznej
<p>3. Cywilizacje Sumerów, doliny Indusu i Chin</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy rzek, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Mezopotamia, Żyzny Półksiężyc <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Żyzny Półksiężyc • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii), cywilizacje nad wielkimi rzekami (Indie i Chiny) 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pismo obrazkowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić wspólne cechy pierwszych cywilizacji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: społeczeństwo, miasto-państwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia Sumerów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, podział pracy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania mieszkańców doliny Indusu oraz Chin 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób narodziła się cywilizacja Sumerów

<p>4. Starożytny Egipt</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwo, faraon, monarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację starożytnego Egiptu • przedstawić warunki naturalne panujące w Egipcie • rozpoznać starożytne pismo egipskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • system sprawowania władzy w Egipcie • organizację społeczeństwa w starożytnym Egipcie • rodzaje pisma stosowane w starożytnym Egipcie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pisarz, hieroglify, papirus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w czasie istnienie monarchii w Egipcie • wytłumaczyć, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: danina • na czym polegała trudność w posługiwaniu się pismem hieroglificznym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uprawnienia faraona • wyjaśnić, jaką rolę w państwie egipskim odgrywali pisarze 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ustrój, wezyr, prowincja • z czego wynikała i na czym polegała nieograniczona władza faraona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec zależność między położeniem geograficznym a narodzinami cywilizacji egipskiej • scharakteryzować strukturę społeczeństwa w Egipcie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: monarchia despotyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie państwa egipskiego
<p>5. Wierzenia starożytnych Egipcjan</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • głównych bogów starożytnego Egiptu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: politeizm (wielobóstwo), mumia, piramida 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system wierzeń w Egipcie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: balsamowanie, sarkofag <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w wierzeniach Egipcjan odgrywał faraon • opowiedzieć, w jaki sposób faraonowie próbowali zapewnić sobie życie wieczne 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić jedną z teorii na temat sposobu, w jaki budowano piramidy • przedstawić wyobrażenia Egipcjan na temat życia pozagrobowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sąd Ozyrysa, tzw. Księga Umarłych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy procesu mumifikacji zwłok • omówić poszczególne etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego Egipcjanina

<p>6. Starożytny Izrael</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Abrahama, Dawida, Salomona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Biblia, monoteizm (jedyńbóstwo), Stary Testament, Nowy Testament, judaizm, Dekalog <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę między monoteizmem a politeizmem • wskazać na mapie Palestynę, królestwo Judy, królestwo Izraela oraz Jerozolimę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • symbole judaizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ziemia Obiecana, Izrael • dwoistość znaczenia słowa Żydzi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie pierwsze siedziby Żydów • scharakteryzować system wierzeń w starożytnym Izraelu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Biblia hebrajska, Tora <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie Biblii • podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty związane z dziejami Żydów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tzw. niewola babilońska • z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą do Biblii jako źródła historycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie Biblii w dziejach ludzkości 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o losach narodu żydowskiego
<p>Początki cywilizacji (lekcja powtórzeniowa)</p>					
<p>Sprawdzian wiadomości</p>					

<p>7. Demokracja ateńska</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Peryklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polis, demokracja na czym polegała demokracja ateńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Grecję i Ateny 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zgromadzenie ludowe, rada pięciuset, sąd ludowy, ostracyzm na czym polega wyjątkowość demokracji ateńskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> umiejszczyć w czasie powstanie i rozwój demokracji ateńskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hellada, Hellenowie, barbarzyńcy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację polityczną starożytnej Grecji przedstawić procedurę ostracyzmu porównać pozycję mężczyzny, kobiety i niewolnika w społeczeństwie ateńskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizację społeczeństwa w Atenach peryklejskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Grecy nie utworzyli jednego państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system sprawowania władzy w Atenach peryklejskich dostrzec różnice między demokracją ateńską a demokracją współczesną 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strukturę społeczeństwa Grecji
<p>8. Mitologia grecka</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> najważniejszych bogów greckich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bogowie olimpijscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Olimp wyjaśnić, jak mieszkańcy Grecji wyobrażali sobie bogów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bohaterów mitów greckich: Prometeusza, Heraklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mitologia, mit, heros, Hades <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Delfy wymienić główne cechy religii starożytnych Greków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> dziedziny życia i zajęcia, którym patronowali bogowie greccy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system wierzeń w Grecji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Chaos, Tartar, wyrocznia, Pytia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić wyobrażenia Greków na temat życia po śmierci 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, w jakim celu Grecy korzystali z wyroczni

<p>9. Na olimpijskim stadionie</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 776 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: igrzyska olimpijskie, olimpiada <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Olimpię • przedstawić najważniejsze podobieństwa i różnice między igrzyskami rozgrywanymi w starożytności i współcześnie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyscypliny sportowe rozgrywane podczas starożytnych igrzysk olimpijskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyscypliny lekkoatletyczne, ciężka atletyka, wieniec oliwny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy starożytnych igrzysk olimpijskich • dostrzec na przykładzie igrzysk olimpijskich wpływ starożytności na współczesność 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady obowiązujące zawodników uczestniczących w starożytnych igrzyskach olimpijskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady organizacji igrzysk 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pokój boży, atleci • cele wychowania starożytnych Greków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać budowle odnoszące się do sportowego i religijnego charakteru igrzysk 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gimnazjon, stadion • rolę i charakter igrzysk organizowanych w starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg igrzysk olimpijskich
<p>10. Co zawdzięczamy starożytnym Grekom?</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Fidasza, Homera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akropol, Partenon, tragedia, komedia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd ateńskiego Akropolu • wskazać różnice między grecką tragedią a komedią 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Sokratesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: filozofia, filozofowie przyrody • co oznacza stwierdzenie Sokratesa: <i>Wiem, że nic nie wiem</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania Greków w dziedzinie architektury i teatru • wyjaśnić, czym zajmowali się pierwsi filozofowie • dostrzec wpływ kultury starożytnej Grecji na współczesną kulturę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: maska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd starożytnego teatru • wskazać wyrazy pochodzenia greckiego obecne we współczesnym języku polskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Myrona, Sofoklesa, Archimedes, Hipokratesa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o okolicznościach narodzin teatru • wymienić najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków • ocenić dokonania starożytnych Greków 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • streścić <i>Iliadę</i> i <i>Odyseję</i> • omówić działalność Sokratesa

Starożytna Grecja (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					
11. Od republiki do cesarstwa	<p>Uczeń zna: daty: 753 p.n.e., ok. 500 p.n.e. postaci: Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Imperium Rzymskie, legion, imperium, republika, cesarstwo</p> <p>Uczeń potrafi: zlokalizować na mapie Italię i Rzym zlokalizować w czasie okres istnienia monarchii w Rzymie</p>	<p>Uczeń zna: bohaterów mitów rzymskich: Romulusa i Remusa</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: zgromadzenia ludowe, konsulowie, senat, senatorowie, trybun ludowy, prawo weta</p> <p>Uczeń potrafi: określić zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego w II w. n.e. wymienić elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty</p>	<p>Uczeń zna: daty: 49 p.n.e., 30 p.n.e. legendę o założeniu Rzymu</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: arystokracja</p> <p>Uczeń potrafi: opowiedzieć o organizacji armii rzymskiej</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić organizację republiki rzymskiej przedstawić organizację cesarstwa rzymskiego</p>	<p>Uczeń rozumie: różnice w sposobie rządzenia państwem w okresie istnienia republiki i cesarstwa</p> <p>Uczeń potrafi: porównać republikę rzymską i demokrację ateńską</p>

12.
Społeczeństwo
antycznego
Rzymu

Uczeń potrafi:
przedstawić warunki
życia mieszkańców
starożytnego Rzymu

Uczeń potrafi:
przedstawić stosunek
Rzymian do
niewolników

Uczeń zna:
różne grupy wchodzące
w skład społeczeństwa
rzymskiego

Uczeń zna:
uprawnienia kobiety
i mężczyzny
w rzymskiej rodzinie

Uczeń potrafi:
opowiedzieć o wyglądzie
Rzymu w starożytności

Uczeń rozumie:
pojęcia: proletariusze,
niewolnik, wyzwoleniec,

Uczeń potrafi:
wymienić
najważniejsze

arystokraci

Uczeń potrafi:

określić pozycję arystokratów i proletariuszy oraz niewolników i wyzwolenców w rzymskim społeczeństwie

informacje na temat trybu życia arystokratów, proletariuszy, niewolników i wyzwolenców
opowiedzieć o życiu rzymskiej rodziny

---

13. Osiągnięcia starożytnych Rzymian	Uczeń rozumie: pojęcia: Forum Romanum, akwedukt, amfiteatr, igrzyska, gladiator, amfiteatr Flawiuszów (Kolosium)	Uczeń zna: przykłady rozwiązań architektonicznych stosowanych przez Rzymian	Uczeń rozumie: pojęcia: bazylika, Circus Maximus, języki romańskie znaczenie dróg w starożytnym Rzymie	Uczeń potrafi: scharakteryzować osiągnięcia starożytnego Rzymu przedstawić sposób budowy akweduktu wyjaśnić, w jaki sposób Rzymianie budowali drogi	Uczeń zna: postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza Uczeń potrafi: przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli literatury rzymskiej
---	--	---	---	---	--

Uczeń potrafi:
wyjaśnić, do czego służyły amfiteatry i akwedukty

Uczeń rozumie:
pojęcia: łuk architektoniczny, kopia, Panteon, łuk triumfalny, termy, cyrk, łacina

Uczeń potrafi:
wyjaśnić, do czego służyły termy i cyrki
dostrzec na przykładzie prawa rzymskiego i łaciny wpływ starożytności na współczesność

Uczeń potrafi:
opisać wygląd Forum Romanum
zinterpretować sformułowanie: *Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu*

<p>14. Narodziny chrześcijaństwa</p>	<p>Uczeń zna: daty: 6 p.n.e., 30 n.e. postać: Jezusa Chrystusa</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: tolerancja religijna, Ewangelia, chrześcijaństwo, Kościół, chrześcijanie</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie Palestynę opowiedzieć o życiu i działalności Jezusa Chrystusa</p>	<p>Uczeń zna: daty: 64, 313, 380 wybranych bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: apostoł</p> <p>Uczeń potrafi: wymienić główne cechy systemu wierzeń starożytnych Rzymian przedstawić metody prześladowania pierwszych chrześcijan zlokalizować obszary rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w III–V w.</p>	<p>Uczeń zna: postacie: Nerona, Konstantyna Wielkiego</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, dlaczego Żydzi i Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan</p>	<p>Uczeń zna: postacie: św. Pawła, św. Piotra</p> <p>Uczeń rozumie: przyczyny, które spowodowały, że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań</p>	<p>Uczeń potrafi: opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych</p>
<p>Antyczny Rzym (lekcja powtórzeniowa)</p>					
<p>Sprawdzian wiadomości</p>					

<p>15. Cesarstwo bizantyjskie</p>	<p>Uczeń zna: daty: 476, 1453 postać: Justyniana I Wielkiego podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem prawosławnym</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Bizancjum, wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny przyczyny rozłamu chrześcijaństwa</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie Konstantynopol wymienić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego</p>	<p>Uczeń zna: przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Hagia Sophia, spór o pierwszeństwo w Kościele</p> <p>Uczeń potrafi: umiejscowić w przestrzeni zasięg i zmiany terytorialne cesarstwa bizantyjskiego wymienić największe osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury opowiedzieć o dokonaniach Bizancjum w dziedzinie architektury</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1054</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Germanie, tzw. Kodeks Justyniana</p> <p>Uczeń potrafi: opisać wygląd świątyni Hagia Sophia scharakteryzować relacje między wschodnimi i zachodnimi chrześcijanami</p>	<p>Uczeń zna: datę: 395</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: „Nowy Rzym”, ikona, patriarcha, kłątwa</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego przedstawić dokonania Justyniana Wielkiego przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności powstania i rozwój Konstantynopola ocenić postać Justyniana Wielkiego</p>
---------------------------------------	--	---	--	---	---

<p>16. Początki islamu</p>	<p>Uczeń zna: datę: 622 postać: Mahometa</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanin, Koran</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę i Medynę zlokalizować na mapie podboje dokonane przez Arabów od VII do IX w.</p>	<p>Uczeń zna: zasady islamu przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: ramadan, dżihad (święta wojna)</p> <p>Uczeń potrafi: opisać warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim opowiedzieć o podbojach arabskich wskazać wyrazy pochodzenia arabskiego obecne we współczesnym języku polskim</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: Al-Kaba, hidżra rolę Arabów jako pośredników między cywilizacją Wschodu i Zachodu</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w. wyjaśnić, co zadecydowało o sukcesach podbojów arabskich zlokalizować na mapie główne ośrodki polityczne Arabów dostrzec wpływ kultury islamskiej na Europę</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: kalif, kalifat wpływ religii na politykę ekspansji prowadzoną przez Arabów</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować system religijny stworzony przez Mahometa opowiedzieć o osiągnięciach cywilizacji arabskiej</p>	<p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jak doszło do powstania islamu dostrzec związki między islamem a judaizmem i chrześcijaństwem</p>
<p>17. Państwo Karola Wielkiego</p>	<p>Uczeń zna: postać: Karola Wielkiego</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: odrodzenie karolińskie</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego</p>	<p>Uczeń rozumie: przyczyny, które skłoniły Chlodwiga do przyjęcia chrztu</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie pierwsze siedziby Franków określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków wyjaśnić, w czym przejawiało się odrodzenie karolińskie</p>	<p>Uczeń zna: daty: 756, 800 postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego</p> <p>Uczeń potrafi: opowiedzieć o podbojach dokonanych przez Karola Wielkiego przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: sztuki wyzwolone</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego scharakteryzować organizację państwa Karola Wielkiego</p>	<p>Uczeń rozumie: znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców</p> <p>Uczeń potrafi: porównać Imperium Karolińskie ze starożytnym cesarstwem rzymskim ocenić rolę Karola Wielkiego w rozwoju cywilizacji europejskiej</p>

<p>18. Nowe państwa w Europie</p>	<p>Uczeń zna: datę: 843 postać: Ottona I postanowienia traktatu w Verdun</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: Słowianie</p> <p>Uczeń potrafi: zlokalizować na mapie państwa powstałe w wyniku postanowień traktatu w Verdun wymienić państwa słowiańskie utworzone w X w.</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: możnowładca, Święte Cesarstwo Rzymskie</p> <p>Uczeń potrafi: zlokalizować na mapie obszary wchodzące w skład Świętego Cesarstwa Rzymskiego zlokalizować na mapie nowe państwa powstałe w Europie od IX w.</p>	<p>Uczeń zna: datę: 962 postacie: Lotara, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego największe zagrożenia dla wczesno-średniowiecznej Europy</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: Normanowie</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności rozpadu monarchii Karola Wielkiego opowiedzieć o dokonaniach Ottona I</p>	<p>Uczeń zna: datę: 955</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić sytuację polityczną w Europie od II połowy IX w. przedstawić okoliczności powstania Świętego Cesarstwa Rzymskiego scharakteryzować relacje między Słowianami a władcami niemieckimi</p>	<p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Niemiec i Królestwa Węgier</p>
<p>19. Walka cesarza z papieżem</p>	<p>Uczeń zna: postacie: Grzegorza VII, Henryka IV postanowienia ugody w Wormacji</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: inwestytura istotę sporu o inwestyturę</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić poglądy Grzegorza VII na temat pozycji papieża w Europie przedstawić poglądy Henryka IV na temat pozycji cesarza w Europie</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1122</p> <p>Uczeń rozumie: istotę sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jaki wpływ na pozycję papieża i cesarza w Europie miał spór o inwestyturę</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1059, 1077</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: konklawe</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować sytuację panującą we wczesno-średniowiecznym Kościele</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: pastorał, reforma kluniacka, kardynał, antypapież</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić założenia reformy kluniackiej</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w. opisać przebieg sporu o inwestyturę</p>

20. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna: postać: Urbana II nazwy zakonów rycerskich utworzonych przez krzyżowców</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: krucjata (wyprawa krzyżowa), zakon rycerski cele istnienia zakonów rycerskich</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie państwa założone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1095, 1096, 1099</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: Turcy seldżuccy znaczenie Jerozolimy dla wyznawców trzech wielkich religii monoteistycznych</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić przyczyny krucjat przedstawić skutki wypraw krzyżowych</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: krzyżowiec</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić przebieg pierwszej krucjaty</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1204, 1291</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: rekonkwista</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić okoliczności, w jakich Jerozolima i Palestyna znalazły się w rękach Turków seldżuckich wyjaśnić, co wydarzyło się na synodzie w Clermont</p>	<p>Uczeń potrafi: scharakteryzować organizację państw założonych przez krzyżowców przedstawić przebieg i skutki czwartej wyprawy krzyżowej</p>
Czasy średniowiecza (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					

<p>21. Feudalna Europa</p>	<p>Uczeń zna: stany średniowiecznego społeczeństwa</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: stan, rycerstwo, lenno, senior, wasal, feudalizm</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić prawa oraz obowiązki seniora i wasala</p>	<p>Uczeń zna: ramy chronologiczne feudalizmu podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: suzeren, poddany, hołd lenny, inwestytura, rozdrobnienie feudalne zasady, na jakich opierała się organizacja społeczeństwa średniowiecznej Europy</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić zależności społeczne oparte na prawie lennym</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: ciężkozbrojny</p> <p>Uczeń potrafi: określić cechy charakterystyczne feudalizmu wyjaśnić, jak przebiegała uroczystość nadania lenna</p>	<p>Uczeń rozumie: wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić proces kształtowania się rycerstwa</p>	<p>Uczeń potrafi: ocenić funkcjonowanie systemu feudalnego</p>
<p>22. Na rycerskim zamku</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: rycerz, rycerz bez skazy</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić cechy charakterystyczne wzoru osobowego średniowiecznego rycerza</p>	<p>Uczeń zna: najważniejsze elementy zabudowy średniowiecznego zamku</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: turniej rycerski, rozejm boży, pasowanie na rycerza</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jakie były cele organizowania turniejów rycerskich</p>	<p>Uczeń zna: elementy uzbrojenia średniowiecznego rycerza</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: paż, giermek</p> <p>Uczeń potrafi: opowiedzieć o przebiegu turnieju rycerskiego wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem</p>	<p>Uczeń rozumie: rolę Kościoła w zmianie wizerunku średniowiecznego rycerza</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować zamek średniowieczny wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem przedstawić wychowanie dziewczynek w średniowieczu i pozycję kobiety w średniowiecznym społeczeństwie</p>	<p>Uczeń potrafi: opowiedzieć, jak wyglądała uroczystość pasowania na rycerza</p>

<p>23. Średniowieczni mieszczanie i chłopci</p>	<p>Uczeń zna: najważniejsze budowle średniowiecznego miasta główne zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast rodzaje prac wykonywanych przez średniowiecznych chłopów</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: mury miejskie, rynek, ratusz, mieszczanin, cech</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, czym różniło się średniowieczne miasto od średniowiecznej wsi</p>	<p>Uczeń zna: grupy społeczne zamieszkujące średniowieczne miasto</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: baszta, patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, pańszczyzna, dziesięcina</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem przedstawić pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych wyjaśnić znaczenie cechów w życiu gospodarczym miasta</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: prawa miejskie, sołtys</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić warunki życia w średniowiecznym mieście przedstawić warunki życia w średniowiecznej wsi</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: czeladnik, majstersztyk</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować mieszkańców średniowiecznego miasta i ich życie scharakteryzować stan chłopski w średniowieczu</p>	<p>Uczeń potrafi: opisać wygląd średniowiecznego miasta porównać kulturę miejską z kulturą rycerską</p>
---	--	---	---	--	--

<p>24. Duchowieństwo i kultura średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna: nazwy największych zakonów w średniowiecznej Europie</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: średniowieczny uniwersalizm, benedyktyni, franciszkanie</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu</p>	<p>Uczeń zna: cechy charakterystyczne stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: styl romański, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet</p> <p>Uczeń potrafi: odróżnić styl romański od gotyckiego podać przykłady budowli w stylu romańskim i gotyckim wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety</p>	<p>Uczeń zna: ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: zakon żebraczy</p> <p>Uczeń potrafi: opisać wygląd klasztoru w Sankt Gallen wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów</p>	<p>Uczeń zna: postacie: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: reguła znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa</p> <p>Uczeń potrafi: ocenić rolę uniwersytetów</p>	<p>Uczeń rozumie: wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów</p>
<p>Spółeczeństwo średniowiecznej Europy (lekcja powtórzeniowa)</p>					
<p>Sprawdzian wiadomości</p>					

<p>25. Początki Polski</p>	<p>Uczeń zna: daty: 966, 972 postaci: Mieszka I, Dobrawy nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w. legendy dotyczące początków państwa polskiego</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Słowianie, Piastowie, Polanie</p> <p>Uczeń potrafi: zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania wymienić najważniejsze przyczyny chrztu Polski wskazać na mapie Cedynię</p>	<p>Uczeń zna: datę: ok. 960 ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: plemię, monarchia patry- monialna, drużyna dlaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka wymienić tereny podbite przez Mieszka I</p>	<p>Uczeń zna: postać: Hodona grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić organizację państwa Mieszka I</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu</p>
------------------------------------	---	---	---	--	--

<p>26. Polska Bolesława Chrobrego</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1000, 1025 postacie: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha decyzje dotyczące organizacji kościelnej w Polsce podjęte przez papieża</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: zjazd gnieźnieński</p> <p>Uczeń potrafi: opowiedzieć o zjeździe gnieźnieńskim wskazać na mapie arcybiskupstwo i biskupstwa utworzone w Polsce w 1000 r.</p>	<p>Uczeń zna: datę: 997 postać: Ottona III</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Prusowie, wyprawa misyjna znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie tereny podbite przez Bolesława Chrobrego przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1002–1018</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: wojna podjazdowa przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić wygląd i uzbrojenie wojownika należącego do drużyny księżęcej przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1004, 1018</p> <p>Uczeń potrafi: ocenić skutki zjazdu gnieźnieńskiego przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wyprawy na Kijów ocenić polityczne znaczenie koronacji</p>	<p>Uczeń rozumie: rolę i znaczenie drużyny księżęcej</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-niemieckich w latach 1002–1018 ocenić dokonania Bolesława Chrobrego</p>
<p>27. W najdawniejszej Polsce</p>	<p>Uczeń zna: przykładowe obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jakie było przeznaczenie grodów w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>Uczeń zna: zadania drużyny księżęcej</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić organizację państwa polskiego w X i XI w. przedstawić strukturę i zadania mieszkańców Polski w X i XI w.</p>	<p>Uczeń zna: produkty wchodzące w skład jadłospisu mieszkańców Polski</p> <p>Uczeń rozumie: zależności między księciem, drużyną a mieszkańcami w państwie Mieszka</p> <p>Uczeń potrafi: opisać wygląd grodu na Ostrowie Lednickim</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów opisać życie i obyczaje mieszkańców Polski w X i XI w.</p>	<p>Uczeń potrafi: scharakteryzować państwo pierwszych Piastów ocenić wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów</p>

<p>28. Upadek i odbudowa państwa</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1031 postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, biskupa Stanisława</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II przedstawić skutki powstania ludowego w Wielkopolsce i najazdu Brzetysława na ziemie polskie</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1038, 1058, 1076</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: powstanie ludowe</p> <p>Uczeń potrafi: synchronizować wydarzenia w Polsce z wydarzeniami w Europie Zachodniej w XI w. przedstawić podłoże i konsekwencje konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem</p>	<p>Uczeń potrafi: omówić sposób utrzymania wojska, który rozwinął się za panowania Kazimierza Odnowiciela omówić zmiany terytorialne państwa pierwszych Piastów</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1039, 1079 postać: Brzetysława</p> <p>Uczeń potrafi: opisać sytuację na ziemiach polskich po śmierci Mieszka II ocenić skutki polityki Bolesława Śmiałego w stosunku do cesarza Henryka IV</p>	<p>Uczeń potrafi: scharakteryzować i ocenić dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego</p>
<p>29. Polska Bolesława Krzywoustego</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1138 postacie: Bolesława Krzywoustego, Anonima tzw. Galla władców piastowskich rządzących Polską od X do XII w.</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dzielnice dziedziczne</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej wskazać na mapie dzielnice utworzone na mocy ustawy sukcesyjnej</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1108, 1109 postacie: Władysława Hermana, Zbigniewa, Henryka V</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić przyczyny sporu między Bolesławem a Zbigniewem i wyjaśnić, jaki był jego finał wymienić żądania Henryka V wobec Bolesława wskazać na mapie Głogów przedstawić założenia ustawy sukcesyjnej wskazać skutki wydania ustawy sukcesyjnej</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1079, 1102 pojęcie: trybut</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie podział ziem polskich po śmierci Władysława Hermana przedstawić charakter działań zbrojnych prowadzonych przez Bolesława w czasie wojny z Niemcami</p>	<p>Uczeń rozumie: dlaczego Bolesław Krzywousty zdecydował się na odbycie publicznej pokuty po śmierci Zbigniewa</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić przebieg wojny Bolesława Krzywoustego z Niemcami przedstawić okoliczności podboju Pomorza</p>	<p>Uczeń potrafi: wyjaśnić znaczenie Pomorza dla funkcjonowania gospodarki państwa polskiego ocenić dokonania Bolesława Krzywoustego</p>

Polska pierwszych Piastów (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					
30. Rozbicie dzielnicowe Polski	<p>Uczeń zna: daty: 1228, 1230 postać: Konrada Mazowieckiego ramy chronologiczne rozbicia dzielnicowego Polski</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: rozbicie dzielnicowe Polski, Krzyżacy (zakon krzyżacki)</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich wskazać na mapie ziemię chełmińską</p>	<p>Uczeń zna: postać: Władysława Wygnańca przyczyny upadku zasady senioratu</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: Inflanty</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie ziemie utracone przez Polskę w okresie rozbicia dzielnicowego przedstawić konsekwencje rozbicia dzielnicowego Polski</p>	<p>Uczeń zna daty: 1190, 1283</p> <p>Uczeń rozumie: dlaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać przejawy i skutki słabej obronności granic Polski w okresie rozbicia dzielnicowego scharakteryzować działalność Krzyżaków prowadzoną na opanowanych terenach</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności wygnania Władysława z Polski opowiedzieć o roli Brandenburgii i celach politycznych tego państwa</p>	<p>Uczeń potrafi: scharakteryzować okres rozbicia dzielnicowego przedstawić rozwój terytorialny państwa krzyżackiego ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego</p>

<p>31. Polska w XIII wieku</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: kolonizacja niemiecka</p> <p>Uczeń potrafi: określić ramy czasowe kolonizacji niemieckiej wskazać na mapie obszary objęte kolonizacją niemiecką przedstawić skutki kolonizacji niemieckiej</p>	<p>Uczeń zna: postać: Henryka Brodatego podstawowe założenia lokacji na prawie niemieckim</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: czynsz, wolnizna, prawo składu na czym polegała lokacja na prawie niemieckim</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać szanse i zagrożenia dla Polski i Polaków wynikające z pojawienia się dużej grupy ludności obcej językowo i kulturowo wymienić towary sprzedawane przez mieszkańców Polski, a także sprowadzane do Polski ze Wschodu i z Zachodu</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: gospodarka towarowo-pieniężna</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić politykę Henryka Brodatego wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki towarowo-pieniężnej na ziemiach polskich</p>	<p>Uczeń rozumie: przyczyny, które skłaniały osadników niemieckich do przybywania na ziemie polskie</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować rozwój cywilizacyjny Śląska w XIII w. dostrzec związki między rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić sytuację gospodarczą miast i wsi w XIII w.</p>
--	---	--	---	---	---

<p>32. Dążenie do jedności państwa</p>	<p>Uczeń potrafi: wymienić przedstawicieli społeczeństwa polskiego, którzy popierali ideę zjednoczenia ziem polskich wyjaśnić, z jakich powodów niektóre grupy społeczeństwa popierały ideę zjednoczenia ziem polskich</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1241 postać: Henryka Pobożnego</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: Mongołowie (Tatarzy)</p> <p>Uczeń potrafi: porównać armię mongolską z europejskim rycerstwem</p>	<p>Uczeń zna: postać: Wincentego Kadłubka</p> <p>Uczeń rozumie: znaczenie klęski w bitwie pod Legnicą dla przebiegu procesu jednoczenia ziem polskich</p> <p>Uczeń potrafi: opowiedzieć o przebiegu bitwy pod Legnicą opisać uzbrojenie wojownika mongolskiego</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1238, 1240 postać: Czyngis-chana</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności, przebieg i skutki najazdu Mongołów na ziemie polskie scharakteryzować rolę Kościoła w procesie jednoczenia ziem polskich</p>	<p>Uczeń potrafi: ocenić rolę Kościoła w utrzymaniu jedności ziem polskich</p>
<p>33. Zjednoczona Polska</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1320 postać: Władysława Łokietka</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie ziemie zajęte przez Władysława Łokietka i pozostające poza granicami państwa</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1296, 1300, 1308, 1309, 1331 postać: Przemysła II</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: rzeź Gdańska</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II wymienić etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1295, 1305, 1327–1332 postać: Wacława II</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: starosta, proces w Inowrocławiu</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Przemysła II scharakteryzować rządy Wacława II</p>	<p>Uczeń potrafi: scharakteryzować relacje polsko-krzyżackie w latach 1308–1309 oraz w latach 1320–1332</p>	<p>Uczeń potrafi: ocenić panowanie Władysława Łokietka</p>

34. Polska Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna: daty: 1333, 1364, 1370 postać: Kazimierza Wielkiego</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: uniwersytet, zjazd monarchów w Krakowie</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie panowania Kazimierza Wielkiego</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1343 najważniejsze zagrożenia zewnętrzne państwa polskiego po 1333 r. postanowienia pokoju w Kaliszu</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: pokój wieczysty w Kaliszu, tolerancja religijna</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie</p>	<p>Uczeń zna: wyrok sądu papieskiego w Warszawie</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: proces w Warszawie, statuty praw</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie obronności kraju</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1339, 1340</p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować pozycję międzynarodową Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego omówić dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej</p>	<p>Uczeń potrafi: scharakteryzować zmiany struktury społecznej i wyznaniowej na ziemiach polskich po zajęciu Rusi Halickiej ocenić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej</p>
Polska rozbita na dzielnice i zjednoczona	wyjaśnić przyczyny założenia Akademii Krakowskiej				
(lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					

<p>35. Unia Polski z Litwą</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1370, 1385, 1386 postacie: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: unia personalna</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej wskazać na mapie państwo polsko- -litewskie po zawarciu unii</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1384 postać: Ludwika Węgierskiego wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego</p> <p>Uczeń rozumie: korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić okoliczności zawarcia unii personalnej między Polską i Węgrami wskazać na mapie państwo polsko- -węgierskiej powstałe w wyniku unii personalnej oraz Wielkie Księstwo Litewskie</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1400</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: Uniwersytet Jagielloński</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić przyczyny nadania przez Ludwika Węgierskiego przywileju polskiemu rycerstwu przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: bojarzy</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić dokonania Ludwika Węgierskiego jako króla Polski przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w.</p>	<p>Uczeń potrafi: ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej</p>
--	--	--	---	--	---

<p>36. Wielka wojna z zakonem krzyżackim</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1409–1411, 15 VII 1410, 1411 siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko-litewskiej oraz krzyżackiej postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: wielka wojna, pierwszy pokój toruński</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie Grunwald wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego</p>	<p>Uczeń rozumie: znaczenie polsko-litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii dostrzec dysproporcje między zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem</p>	<p>Uczeń rozumie: dlaczego unia polsko-litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego</p> <p>Uczeń potrafi: opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem</p>	<p>Uczeń potrafi: ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego</p>
--	--	---	--	--	--

<p>37. Synowie Jagielly</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1454, 1466 postacie: Władysława Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka okres, w którym istniała w Polsce monarchia dziedziczna postanowienia drugiego pokoju toruńskiego</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: monarchia dziedziczna, monarchia elekcyjna, wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie charakter monarchii Jagiellonów</p> <p>Uczeń potrafi: wskazać na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1444, 1453</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie charakter monarchii Jagiellonów</p> <p>Uczeń potrafi: wymienić przyczyny wybuchu wojny z Krzyżakami</p>	<p>Uczeń zna: datę: 1440</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: Turcy osmańscy, wojsko najemne</p> <p>Uczeń potrafi: lokalizować na mapie imperium Turków osmańskich i państwa zagrożone ich najazdem przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1434, 1447, 1462</p> <p>Uczeń rozumie: znaczenie klęski warneńskiej dla unii Polski z Węgrami oraz z Litwą</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, na czym polegało zagrożenie tureckie w Europie w XV w. przedstawić okoliczności zawarcia drugiej unii Polski z Węgrami wyjaśnić okoliczności klęski w bitwie pod Warną zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom</p>	<p>Uczeń potrafi: przedstawić przebieg wojny z Turcją ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego</p>
-------------------------------------	---	---	--	---	---

<p>38. Od rycerstwa do szlachty</p>	<p>Uczeń zna: stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie, sejm walny</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić wpływ przywilejów na pozycję króla w Polsce</p>	<p>Uczeń zna: treść przywilejów koszyckiego i cerekwicko-nieszawskiego oraz wydanych w Czerwińsku, Jedlni i Krakowie treść konstytucji <i>Nihil novi</i></p> <p>Uczeń rozumie: pojęcia: przywilej koszycki, przywilej cerekwicko-nieszawski, sejmiki szlacheckie, sejm walny, monarchia stanowa przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi: wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej</p>	<p>Uczeń zna: daty: 1374, 1422, 1430, 1433, 1454, 1505</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: konstytucja (ustawa sejmowa) wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi: opisać wygląd XVI-wiecznych przedstawicieli stanu szlacheckiego opisać wygląd XVIII-wiecznego dworu szlacheckiego</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcie: ustrój monarchiczno-szlachecki związek między nadawanymi szlachcie przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie znaczenie uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i></p> <p>Uczeń potrafi: scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmu walnego</p>	<p>Uczeń rozumie: rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski</p> <p>Uczeń potrafi: opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego scharakteryzować ustrój Polski od XVI do XVIII w. ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych</p>
---	---	--	---	--	--

<p>39. Polska i Litwa w XV wieku</p>	<p>Uczeń zna: postać: Mikołaja Kopernika</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: tolerancja religijna</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić dokonania Mikołaja Kopernika</p>	<p>Uczeń zna: postacie: Wita Stwosza, Pawła Włodkowica, Jana Długosza główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej</p> <p>Uczeń rozumie: przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić dorobek kultury schyłku średniowiecza w Polsce przedstawić dokonania Pawła Włodkowica i Jana Długosza</p>	<p>Uczeń rozumie: pojęcia: szkoła parafialna, szkoła katedralna</p> <p>Uczeń potrafi: porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu opisać wygląd ołtarza Wita Stwosza scharakteryzować działalność Akademii Krakowskiej w okresie późnego średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna: sytuację przedstawicieli innych religii i wyznań w Europie Zachodniej</p> <p>Uczeń rozumie: pojęcie: stypendium</p> <p>Uczeń potrafi: przedstawić strukturę i funkcjonowanie średniowiecznego szkolnictwa scharakteryzować społeczeństwo Polski późnego średniowiecza</p>	<p>Uczeń potrafi: ocenić rolę Kościoła w systemie edukacji w średniowieczu</p>
<p>Polska i Litwa (lekcja powtórzeniowa)</p>					
<p>Sprawdzian wiadomości</p>					